

BARČEVI ČASOPISI

Opće je uvjerenje kako nema književnoga područja u koje Antun Barac (1894. – 1955.) nije taknuo. Pisao je o svim razdobljima hrvatske književnosti, o svim rodovima i vrstama, o svim piscima postilirske književnosti i o svim problemima, a okušao se čak i kao pjesnik i pripovjedač.¹ Rezultat njegova raznovrsnoga zanimanja ogleda se u biblioteci knjiga različita karaktera: književno-povijesnih pregleda, monografija, eseja, članaka, kritika, polemika, leksikografskih portreta, biografija, bibliografija, prijevoda i bilježaka. Iako nije o svemu podjednako pisao, Barac je u svojem četrdesetogodišnjem radu podjednako držao do svakoga člana u nizu koji čine pisac-djelo-čitatelj; štoviše, upravo u ovome trećem dijelu, tj. pišući o čitateljskoj publici, Barac je još uvijek jedan od rijetkih naših istraživača koji je tome posvetio znatniju pažnju, pa se može reći da je zapravo udario temelje teoriji recepcije i sociologiji književnosti u nas. Iako mu se znalo prigovoriti da je nedovoljno pratio i poznavao recentna teorijska strujanja, praksom je pokazao da je – ovisno o potrebama – književnost znao tumačiti ne samo kao filološku, pozitivističku ili estetsku, već i kao socijalno-psihološku, stilističku, pa i komunikacijsku činjenicu.²

¹ Usp. Antun Barac, *I nisi sam*, Osijek 1985!

² Na drugoj strani Barac je isto tako pokazivao smisao za organizacijski rad i praktične inicijative, i to od najranijih dana do same svoje, inače, prerane smrti. Tako je, pokraj toga što je obavljao dužnosti dekana i rektora, te člana Matičina odbora itd., potaknuo da se nastavi rad na Akademijinu Rječniku, osnovao pri

Sve biografije u opisu Barčeve djelatnosti navode također i taj podatak da je bio urednik ne samo više nakladničkih projekata, autorskih pojedinačnih, izabranih ili sabranih djela, raznih antologija, hrestomatija i biblioteka, već da je bio urednik i nekoliko časopisa. Jedan od Barčevih učenika, i sam u mnogome njegov nastavljatelj, Miroslav Vaupotić, u opisu uredničke Barčeve djelatnosti bio je i najiscrpniji i najprecizniji. Vaupotić naime, u sklopu Barčeve bibliografije, koju je sastavio kao prilog Frangešovoj studiji *Antun Barac* (Zagreb 1978), posebno ističe te bibliografira časopisno-redaktorski Barčev rad uvelike se oslanjajući na sličan posao koji je za Matičin, inicijalno Barčev projekt *Hrvatske književne kritike* (I-X, Zagreb, 1960-66.), već bila obavila Višnja Barac.³

istoj Akademiji odsjeke za jezik i književnost u Zagrebu, te institut u Zadru, Slavenski seminar na Sveučilištu, potaknuo osnivanje Hrvatskog filološkog društva i bio na čelu Seminara za strane slaviste, drugim riječima, bio je jedna od ključnih osoba u reinstitucionalizaciji hrvatske znanosti i prosvjete nakon Drugoga svjetskog rata. Učinci ovih Barčevih inicijativa naročito će doći do izražaja šezdesetih godina, a ovaj put u njihovu će se središtu naći upravo članovi HFD-a unutar kruga oko časopisa "Umjetnost riječi", među kojima i Ivo Frangeš – i u ovome smislu Barčev pravi nasljednik. U svemu tome biva jasniji i Barčev urednički angažman, na koji ovaj rad – nastao 1994., u povodu Barčeva 100. rođendana – podsjeća.

³ Riječ je o prilogu VII. knjige *Hrvatske književne kritike* posvećene Barčevim kritičkim radovima (priređio Petar Lasta, Zagreb 1962), tj. o *Bibliografiji radova A. Barca*, a koju je sastavila kći mu Vida Barac. Na samome početku sastavljačica navodi ova dva podatka: "Od 1908. do 1916. surađivao pišući zagonetke u časopisu *Pobratim*. Pisao zagonetke i uređivao rubriku Zagonetka časopisa *Mladi Hrvat*" (str. 329). U Barčevoj biografiji potom navodi kako 1912. "uređuje list 'Novi život', kojega je nominalni urednik bio Dubravko Dujšin, jer sam Barac kao učenik gimnazije nije mogao biti službeni urednik lista", a malo dalje i to da je "od 1925. do 1933. bio urednik časopisa 'Mladost', u kojem su počeli svoj književni rad mnogi značajniji hrvatski književnici" (str. 367). A što se tiče priređivača ove Barčeve knjige, Petar Lasta u svojem predgovoru također ističe kako je "uredjujući više godina 'Mladost'", Barac "od nekadašnjeg gimnazijskog suradnika 'Pobratima' postao savjetodavac najmlađoj generaciji postavši tako književnim pedagogom". Kao što vidimo, nijedno od ovih autora ne spominje Barčev urednički rad u "Jugoslavenskoj njivi", ali ga zato spominje M. Vaupotić.

- Od dolaska u Zagreb, 1924, stalni član uže redakcije 'Jugoslavenske njive' (1924-1926) te urednik kritike u tom časopisu. Od školske godine 1925/26. urednik je, a zatim i glavni i odgovorni urednik časopisa 'Mladost', glasnika Jugoslavenskog profesorskog društva, Zagreb. Uključujući godište 1933/34. Barac uređuje 'Mladost' punih devet godina [...] Urednik je edicije JAZU 'Građa za povijest književnosti hrvatske', Zagreb 1947-1953, do sveska 17 do 24.⁴

Ističući i razlike između prve Barčeve bibliografije iz 1962. i ove druge iz 1978, Vaupotić piše:

- Bitne su novosti precizna i sustavna bibliografska obrada svih priloga Antuna Barca u časopisima 'Jugoslavenska njiva' (1923-1926) i 'Mladost' (1925-1934), od kojih su mnogi nepotpisani (anonimka), a veći dio potpisani s *Dr. B., A. B. C.* ili, najviše, šiframa *A, B,* ili pak samo *C,* trima zvjezdicama i naznakom: *Uredništvo.* Svi su ti prilozi gotovo sigurno Barčevi, a verifikacija je plod dugotrajnih ekspertiza i distinkcija na primjer između tekstova dra Branka Vodnika od Barčevih, recimo u 'Jugoslavenskoj njivi', gdje su obojica pisali i anonimno; ali Barac tada uglavnom ekavski, a Vodnik uvijek i samo ijekavski...⁵

Autor leksikografske bilješke o Barcu u *Hrvatskome biografskome leksikonu*, Miroslav Šicel također navodi kako je Barac "kao srednjoškolar uređivao u Sušaku omladinski list 'Novi život'",⁶ a u spomenutoj pak Frangešovoj monografiji o Barcu njezin autor zapisuje i ove rečenice:

- Kolege Barčevi pamte ga po beskrajnim, samozatajnim listanjima hrvatske periodike, u divna proljetna jutra i bujne jesenske sutone. Pamtim i sam brojne kutije bibliografskih ispisa Barčevom rukom...⁷

Sve dosad rečeno upućuje na dva aspekta istoga problema. Prvi se tiče Antuna Barca kao urednika dvaju poluknjiževnih časopisa, drugi Barčeva općeg odnosa prema studiju časopisa. Iako

⁴ M. V.: *Kratki popis uredničko-redaktorske djelatnosti Antuna Barca*, u: Ivo Frangeš, *Antun Barac*, Zagreb 1978, str. 79

⁵ Isto, str. 42-43!

⁶ M. Šel.: *Barac, Antun*, Hrvatski biografski leksikon, I, Zagreb 1981, str. 432

⁷ Ivo Frangeš, *Antun Barac*, Zagreb 1978, str. 28

svaki pojedinačni odnos implicira i onaj drugi, možemo ih odvojeno razmotriti te ujedno načinom motrenja iznijeti razloge takvog postupka.

“Novi život”, “pokrajinsko glasilo hrvatsko-srpske radikalne napredne omladine” bile su novine Saveza organizacija hrvatsko-srpske radikalne napredne omladine u Rijeci. Uređivao ih je Dubravko Dujšin, a kao odgovorni urednik bio je potpisan Artur Scheyer. Ukupno su izišla svega četiri broja. Iz tamošnjeg priloga – *Izviješća tajnika o radu ‘Saveza organizacije hrvatsko-srpske radikalne napredne omladine*, koji je čitan na II. zasjedanju Saveza 31. ožujka 1912. (počinje obraćanjem “Družice i drugovi”!) doznaju se dvije bitne stvari, naime, da je prva organizacija ovoga Saveza na Sušaku osnovana 7. listopada 1911. te da je dvotjednik “Novi život” imao lokalni značaj:

- Kod toga postupasmo se oprezno, da nebi možda ‘N. ž’ izašao i postao indirektni konkurent ‘Valu’. Pitanje naše štampe riješili smo tako, da smo uzeli ‘Val’ kao glavno glasilo, gdje će se iznositi pitanja socijalna, uzgojna i nacionalna, ‘Vesnu’ kao literarni list – na ustuk klerikalnom ‘Krijesu’”.

Dakle, splitski “Val” je središnji list radikalne omladine i glasilo jedinstvenoga naprednjačkoga pokreta započetoga 1906. izdanjem brošure *Novo doba u Hrvatskoj i hrvatskoj naprednoj omladini*, dok je bjelovarski lokalni list “Vesna” trebao preuzeti ulogu središnjeg literarnog lista ovoga Saveza.

Ostavljaјуći po strani sudbinu samoga pokreta, posebice “Vala” i ostalih srodnih mu listova, također međusobna trvenja pojedinih članica Saveza te postupno gubljenje iluzija pojedinih pripadnika pokreta,⁸ u utvrđivanju eventualnoga udjela i uloge mladoga Barca u “Novome životu” valja reći kako u svojem *Felj-*

⁸ O “Valu” i o nacionalističkome pokretu mladih, kojemu je pripadao i gimnazijalac Antun Barac, više u *Povijesti novinstva Hrvatske 1771-1939* (Zagreb 1962), drugo izdanje 2003, str. 318-321, odnosno o “Valu” i Milanu Marijanoviću kao njegovu vlasniku i izdavaču u mojoj knjizi *Časopisi Milana Marjanovića*, Zagreb 1990!

tonu o Rijeci, predviđeno me za knjigu mu *Književni prilozi o zavičaju*, sam Barac sjeća se đačkih demonstracija 1912. te spominje ovaj list i njegova urednika:

- U Rijeci su najvećim dijelom boravili organizatori đačkoga štrajka, koji je nastao g. 1912., iz demonstracija protiv tadanjega komesara Cuvaja, a koji je, započevši na Sušaku, obuhvatio cijelu Hrvatsku [...] U Rijeci – u prostorijama jednoga radničko-obrtničkoga društva – stvoren je istih godina zaključak, da Austriju treba srušiti, i da treba potpuno osuditi svaku oportunističku i kompromisnu politiku tadanjih hrvatskih stranaka [...] U Rijeci su održani sastanci s izaslanicima slovenske omladine, prožete istim revolucionarnim vidicima. Tu su uglavnom i stvoreni osnovi za proširenje tzv. Ferijalnoga saveza. Taj je savez imao naoko miroljubivu svrhu: da omogući đacima, kako bi preko ferija što jeftinije putovali kroz jugoslavenske zemlje. U stvari, on je imao zadatak, da koordinira revolucionarno gibanje među Jugoslavenima.

Vjerojatno je u Rijeci – prigodom gostovanja zagrebačkoga kazališta u riječkoj Narodnoj čitaonici – osjetio svoje prve naklonosti prema glumačkom zvanju Dubravko Dujšin. No svakako u riječko-sušačko razdoblje njegova života padaju njegovi prvi mladenački istupi u pravcu narodne i socijalne borbe. Bit će veoma malo kome poznato, da je on u Rijeci bio odgovorni urednik omladinskoga lista ‘Novi život’ – revolucionarnoga – kome su suradnici bili uglavnom gimnazijalci, te je on jedini, kao apsolvent splitske realke i namještenik ureda za osiguranje radnika, imao pravo da pred policijom odgovara za list. ‘Novi život’ je nakon četiri ili pet brojeva propao, ali su se sušačko-riječki dani pok. Dujšinu bili duboko upili u pamet. Oni su ga u toku okupacije i doveli na liniju, na kojoj se našao sa svim naprednim snagama zemlje.⁹

Vidimo da Barac ne spominje vlastitu suradnju u Dujšinovo me “Novom životu”. Kako je Dujšin Barčev vršnjak (obojica rođeni 1894.), čini se da je pred policijom odgovornost za ovaj list ipak snosio tako i potpisani Artur Scheyer.¹⁰

⁹ Antun Barac, *Feljton o Rijeci*, “Riječka revija”, VII(1958), br. 6, str. 422

¹⁰ U fundusu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu postoji samo četvrti, posljednji broj “Novoga života” (sign. 86.047)

Veza mladoga Barca s ovim naprednjačkim listom čini se logičnom s obzirom da je nekoliko godina kasnije, dolaskom u Zagreb, pristupio Jurju Demetroviću i njegovoj “Hrvatskoj”, odnosno “Jugoslavenskoj njivi”.

Socijaldemokrat Demetrović 1907. vodio je stranački dnevnik “Slobodnu riječ”, pokrenuo je 1917. integralističku “Hrvatsku njivu”, koja od drugoga broja 1920. mijenja ime u “Jugoslavenska njiva”, od trećega broja – spojivši se s Marjanovićevom “Obnovom” – u “Jugoslavenska njiva – Obnova”, te potom do kraja izlazi pod drugim imenom “Jugoslavenska njiva”. Deklarirala se kao “časopis za umetnost, nauku, socijalnu prosvetu, politiku, socijalni život i privredu”.¹¹

U skladu s odlukom većine tadašnjih hrvatskih intelektualaca, odnosno pisaca (Odluka DHK od 7. lipnja 1919.) o latinici kao zajedničkom pismu i ekavici kao osnovici zajedničkog jezika hrvatskih i srpskih pisaca u Kraljevini SHS, “Jugoslavenska njiva” i njezini suradnici i na ovaj su način provodili politiku ujedinjenja dvaju najvećih naroda u novoj državi. Ekavski je pisao i Antun Barac sve do 1926., dakle, tijekom cijeloga razdoblja svojega kritičarsko-redatorskog angažmana u Demetrovićevu časopisu. Bio je to izraz njegova političkog uvjerenja, ali i potrebe da aktivno sudjeluje u društvenim zbivanjima – baš kao u slučaju većine tadašnjih intelektualaca i umjetnika.

“Jugoslavenska njiva” pokrivala je aktualnu društvenu scenu u najširem smislu, a uređivačkom je politikom pokazivala da je u osnovi opredijeljen, politički angažiran tjednik. O tome najbolje svjedoče polemike koje su u njemu vodili Josip Bach i Dragutin Prohaska, s jedne, te Miroslav Krleža, s druge strane. Bilo je to uostalom vrijeme ozbiljnoga zaoštavanja u poimanju i tumačenju moći i društvene uloge književnosti, te njezina izravnoga stavlja-

¹¹ Usp. J. Horvat, *Povijesti novinstva Hrvatske 1771-1939*, Zagreb 2003, str. 340, i M. Vaupotić, *Časopisi 1914 1961*, u: *Panorama hrvatske književnosti XX stoljeća* (ur. V. Pavletić). Zagreb 1965, str. 796-797!

nja u službu socijalnih i političkih pokreta. Međutim, i pokraj takva profila, “Jugoslavenska njiva” u pojedinim je razdobljima sadržavala brojne književne priloge. Stalno zadržavajući svoju jugo-nacionalističku liniju, u vrijeme kada njezin književno-kritički dio uređuju Dragutin Prohaska, pa Branko Vodnik, a onda i Antun Barac, te kada istodobno u njoj surađuju – osim spomenutih – i nekoć “mladi” Petar Skok te Viktor Novak i Albert Haler – “Jugoslavenska njiva” poprima karakter izrazito literarno-kulturne smotre, tj. angažiranoga i društveno utjecajnog glasila čiji stalni suradnici u pitanjima literature i nisu dijelili odveć bliska gledišta.

Antun Barac ovdje je objavio neke od svojih – po općim ocjenama – najboljih književnopovijesnih studija, npr. o Dinku Šimunoviću i Augustu Harambašiću te *Naša književnost i njezini historici*.¹² Sa stranica “Njive” otpočela je polemika između Barca i Halera, koja je trajala više godina, a nakratko je Barac polemizirao

¹² U glavome dijelu ovoga tjednika Barac je od 1917. do 1926. objavio i sljedeće članke: *Socijalizam i nacjonalizam* (1917); *Naša književnost i njezini historici, Koncentracija duha* (1923), *Aleksa Šantić, Branko, Strančarstvo i kultura, Skerlić, Za nacionalizovanje nauke* (1924); *Grebeni jedinstva*, (1925); *Naša književnost i naše školstvo, Ljubo Wiesner, Branko Vodnik* (1926), a u feljtonu brojne impresije, prikaze knjiga hrvatskih i srpskih pisaca te komentare, polemike i bilješke, npr. *Fiume* (1919); *Komentar “Smrti Smail-age Čengića, “Crvene magle” Dragiše Vasića, “Mladost”* (1923); *Stihovi A. G. Matoša, “Luča mikrokozma”* u izdanju Srpske književne zadruge, *“Jezični savjetnik” dra. T. Maretića, Umetnost i neumetnost, Hamlet, Kranjčević, Dvorniković, Krleža itd., Franjo Horvat-Kiš, Oko “Matica Hrvatske”, Premijera “Maskerata ispod kuplja”, “Naše primorje”, G. Drag. Domjanić i “Matica Hrvatska”, “Pripovetke” Gr. Božovića, “Pesme” Desanke Maksimovićeve, Branislav Nušić, M. Rakić* (1924); *Priče iz djetinjstva, Božji čovjek, Baš čelik, Plava gospoda, Pesme Ilije Mamuzića, “Grebeni jedinstva”, “Dolazak Hrvata, August Cesarec: Sudite me. “Jutarnja zvona” Danka Anđelinovića, Freudenreichova “Crna kraljica”, Generacija pred stvaranjem* (1925); *“Svjeta” Lad. Žimbrega, “Careva kraljevina, Zlatarovo zlato, Siromah pod stepenicama, Izabrane pripovijesti Vjenceslava Novaka, “Kritike” g. Velibora Gligorića, Mnogo vike ni za što, Knock ili trijumf medicine, Gustav Krklec: Ljubav ptica, “Tri poeme” Stanka Tomašića, Ujevićeva “Kolajna”* (1926) itd. Većinu navodi Vaupotić u svojoj bibliografiji, međutim, ne sve!

i s Dragutinom Domjanićem. Barčevi publicistički prilozi *Strančarstvo i kultura*, *Kriza zapadnoeuropske kulture*, *Književnost kao socijalni faktor* i drugi, iako i do danas u drugome planu, zapravo osnažuju uvodnu tezu o Barcu kao jednome od naših pionira književne sociologije dok u isto vrijeme njihov karakter posve korespondira s tadašnjom avangardnom kulturnom matricom koja je umjetnost tretirala kao socijalnu snagu, a umjetnika “glasom savjesti” svoga doba pozvanoga ne samo da utječe, već – ako treba – i da radikalno mijenja društvo u kojemu nastaje i djeluje. Ocjenjivao je Barac ne samo nove knjige, već i kazališne predstave, pisao nekrologe, pratio školstvo i đачku književnost, a iz sve te relativno široke kritičarske aktivnosti, ne bez mladenačkoga žara, izbijala je ozbiljnost, odmjerenost i akribija budućeg znanstvenika. Upravo u “Jugoslavenskoj knjivi” Barac se formirao i afirmirao kao književni kritičar, a toj će se djelatnosti kasnije tek sporadično navraćati, pogotovu nakon što 1938. objavi prvu i još uvijek jedinu književnopovijesnu sintezu hrvatske književne kritike.¹³

Barčev aktivizam i organizacijski rad pokazuje se u pravoj mjeri u drugoj njegovoj uredničkoj fazi, kada bude preuzeo “Mladost”, list za zabavu i pouku srednjoškolske mladeži. U političkom smislu Barac je i dalje jugoslavenski orijentiran, pa će tako uređivati i ovaj časopis. S obzirom na značaj časopisa, Barac dolazi u kontakt s najmlađom generacijom budućih pisaca za čiju je afirmaciju upravo on zaslužan. Tako su se u “Mladosti” prvi put javili Ivan Kovačić, Olinko Delorko, Ivo Frol, Zdenko Štambuk, Ranko Marinković. U Barčevim rukama “Mladost” je bila prava književna tribina najmlađih pisaca.¹⁴ Kada 1934. ostavi

¹³ Misli se na Barčevu studiju *Hrvatska književna kritika*, koja je kao 34. knjiga Akademijinih Djela objavljena 1938. a u kojoj njezin autor opisuje nastanak i razvoj jednoga novoga žanra u nacionalnoj književnosti. Istoga je karaktera i Barčeva studija *Hrvatska novela do Šenoine smrti* (“Rad” JAZU, 1952, knj. 290, str. 5-54) – i ona sve do danas jedini književnopovijesni pregled svojega žanra.

¹⁴ Usp. Vaupotić, str. 802!

mjesto urednika “Mladosti”, sada već kao docent na zagrebačkom sveučilištu, ovaj će časopis izgubiti svoje dotadašnje značenje.

Barac je tijekom svojeg vođenja “Mladosti” surađivao u gotovo svim tadašnjim hrvatskim književnim časopisima: “Savremeniku”, “Hrvatskom kolu”, “Književniku”, “Hrvatskoj reviji”... Iako je kvantitativno broj Barčevih priloga u istoj “Mladosti” u dvostrukoj prednosti pred njegovim prilozima u ostaloj periodici, činjenica je da najznačajnije svoje radove (i kritičke i povijesne) Barac objavio, dakako, izvan ove smotre.

Nakon “Mladosti” Barac je u zenitu svoje sveučilišne karijere. Knjiga *Članci o književnosti* (Zagreb 1925) zapravo je zaključila prvu fazu Barčeve književne djelatnosti, onu koju naša historiografija podrazumijeva pod svojevrsnim radnim terminom “mladi Barac”. Nju je ispunjavala intenzivna Barčeva književnokritička djelatnost, koja nakon 1927. – posebice nakon 1929. (kada u “Savremeniku” izlazi esej *Između filologije i estetike*) – sasvim ustupa mjesto književnopovijesnoj.

Je li se time nešto bitno promijenilo i u Barčevu odnosu prema časopisima?

Iako će se kao urednik pojaviti još jednom, i to s eminentno znanstvenim periodikom (Akademijina “Građa za povijest književnosti hrvatske”, 1947. – 1953.), Barčev odnos prema časopisima ostaje nepromijenjen, bolje rečeno, ostaje isti s obzirom da proistječe iz njegova odnosa prema književnosti uopće, odnosno njezinoj historiografiji.¹⁵

¹⁵ Iako se nije bavio teorijsko-metodološkom stranom književne periodike, Barčevi književnopovijesni radovi poput pregleda književnosti ilirizma te književnosti pedesetih i šezdesetih godina, omogućuju da se izvede ne samo Barčevo poimanje časopisâ, već i njihova klasifikacija. Za Barca je, naime, “razdoblje hrvatske preporodne književnosti započelo i završilo ‘Danicom’”, a kako je “najglavniji dio hrvatskih književnih proizvoda u doba ilirizma izišao u časopisima”, to se samo iz časopisa može “potpuno upoznati duh hrvatske preporodne književnosti”. To važi i za pedesete godine kada je, nakon “Danice”, hrvatsku književnost iz mrtvila oživio “nov književni organ ‘Neven’”, koji je trebao “iznova stvarati

U prvome slučaju Barac književnost poima kao društveni čin u kojemu podjednako sudjeluju i pojedinac i kolektiv. U drugome pak, kao istraživač postilirske književnosti nastale upravo u njezinoj periodici, sažeo je svoje iskustvo u dvjema dobro znanim konstatacijama iz jednako poznate studije *Između filologije i estetike* iz 1929. godine. Prva je:

- Najveći dio onoga što se kod nas – pogotovo za širu javnost – piše i o starijoj i o novijoj književnosti, u velikom je dijelu samo prepričavanje slabo utvrđenih činjenica ili diletantsko dovijanje kome nedostaje glavni uvjet svake naučnosti: solidno poznavanje fakata.

a druga:

- Mi nemamo bibliografije. Mi nemamo uopće nikakva pregleda onoga što se kod nas u literarnoj historiji učinilo. Mi nemamo uopće nikakva kontinuiteta u nauci, i svaki onaj koji o nekome predmetu hoće da radi mora da počne iznova. Mi nemamo nikakvih izgrađenih biografija pisaca. Mi uopće ne znamo što je na području naše povijesti urađeno u dnevnim listovima, itd.

Posljedice ovih saznanja opet su najizravnije vezane uz Antuna Barca.

1. Jer je cijeloga radnoga vijeka prvenstveno bio filolog-istraživač, nije uspio zgotoviti svoju književopovijesnu sintezu.

književnički kadar”, a kako su književne prilike i na početku šezdesetih godina bile “slične onima na početku apsolutizma”, opet su književni časopisi trebali iznova stvarati književni kadar, pa “još više nego u doba preporoda hrvatski književni život” ogleda se, a “najznatniji dio hrvatske književne produkcije” i pojavljuje “u časopisima, almanasima i novinama”. Iako u ovim dvjema studijama Barac ne koristi pojam periodike, može se reći da pod njim on podrazumijeva *listove, novine, časopise i almanahe*, a posredno upućuje i na mogućnost podjele na *poluknjiževne* i *književne*. U ostalim dvjema preglednim studijama, o noveli i o kritici, također na posredan način istaknut će važnost periodike kao novoga medija u kojemu će se pojaviti ne samo ove dvije – za dotadašnju nacionalnu književnost nove – književne vrste, već i cijeli model tzv. novije hrvatske književnosti a u čijem će književnopovijesnome i akademskome usustavljanju upravo Barac postaviti okvire te odrediti kriterije.

2. Ostavio je generaciju nastavljača koji u najboljoj maniri svojega učitelja u vlastitim književnopovijesnim pregledima obavezno imaju poglavlje: *književni časopisi*.

U tome se ogleda i onaj krajni domet i smisao Barčevih časopisa, odnosno Antuna Barca kao urednika.¹⁶

¹⁶ Misli se u prvome redu na preglede I. Frangeša i M. Šicela, a dok je S. Lasić sastavio npr. prvu bibliografiju našega romana te put do svoje krležologije otpočeo radom na piščevoj biografiji, M. Vaupotić je prvi dao sustavan prikaz časopisne produkcije jednoga većeg razdoblja preskačući temeljnu stvar: bibliografiju književne periodike zorno pokazujući kako još uvijek nemamo, Barčevim riječima – “kontinuiteta u nauci”.